

Joel Lehtonen

**PAHOLAISEN
VIULU**

Joel Lehtonen

**PAHOLAISEN
VIULU**

 SAGA
EGMONT

Joel Lehtonen

Paholaisen viulu

SAGA Egmont

Paholaisen viulu

Cover image: Shutterstock

Copyright © 2020 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726307580

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

Häpikarien kilistessä.

Noh, miehet, miehet, veikkoset!

Näin näitä häitä juodaan:

lopussa viel' ei entiset

ja toista aina tuodaan.

Paavo Korhonen, Häälaulu.

Lennä kauas kaipaus! Illan hämärä uupuu yli maan ja taivaanrannan kajo pimenee hiljaa.

Liidä kauas kaipaus kajastusten punaisiin valoihin! Siellä etäällä on rakkain, jonka povea, vavahtavia huulia, hivelevän pehmoista poskea puutun.

Nouse kaipaus, sävelten unelmaksi kasvaen! Katso, keväisten puiden lehdettömät ritvat hiljaa värisevät. Ole sävelten unelmana, kaipaus, ihmislasten ainoa onni!

Solisevat hämärässä rantaan Kolmajärven aallot. Ah, Kolma, sen helmassa on sata korpista saarta, joiden kuusissa keväinen kajastus kylmänä värehtii.

Solisevat aallot rantaan. Suurissa metsissä Kolman ympärillä käy humina kuin kaukainen, vieno sade.

Kolman rannalla on Uorola, Hullun-majurin talo. Akkunat kahtena valorivinä loistavat vanhaan puistoon, lyhdyt heiluvat kuistin pylväissä ja sisällä pauhaa tanssin räikkyvä sävel ja raskaiden kupariruunujen kimalteessa kohoovat kirkkaat lasit ja vanhat hopeapikarit.

Uorolassa vietetään häitä. Majuri ja nuori Seelia siellä häitä viettävät.

Kartanon piha, jonka keskellä kasvava jättiläiskuusi melkein kokonaan varjoo tuparakennukset, on kauraa purevia hevosia täynnä. Renkipirtin ovesta ja rikkoimista akkunoista kumpuilee huuru, sekavana kuuluu nauru ja anturain jytinä, hanurin sävelet. Pirtissä rahvas oluin ja kisoin isäntänsä häitä viettä.

Rikaspa on majuri: komea, kyömykattoinen Uomia on hänellä, vainiot kuin merenulapat ja karjamaat Kolman alanteissa; torppien sauhut kohoovat metsäin naavaisesta pimennosta, sata kaviota jymisee tallissa, viisikymmentä hevosen silmää säkenöi Talli-Villelle pilttuuseinien ylitse. Sellainen mies häitä viettä, ja morsiamena on nuori, hento Seelia, jonka silmät kimeltelevät hellän hymyilevinä kuin tähtien värisevä heijastus Kolman syvistä vesistä.

Ilo on koko vanhassa kartanossa. Pihatonkin akkunoista tuikkavat talikynttilät, kun Hullu-majuri on tuonut emännän taloon.

Liian köyhä on Loppila, Seelian isän talo. Siksipä ovat häät ylkämiehen rikkaassa Uorolassa.

Mutta Uorolan puistossa, jonne vaahterain välitse kuultaa punainen kajastus ja kuuluu Kolman solina, siellä sammaltuneen keilaradan kaiteella istuu yksin Viuluniekka. Peljätäkää häntä! Hän on kuin kulo, joka polttaa sen, mikä eteensä sattuu. Hän kulona kulkee yli lokaisten soiden tahrautumatta.

Surkaa häntä! Hän on virvaliekki, joka sammuu hypelyään ilman lepoa, rauhaa.

Kumma hän on, pitäjän kuulu Viuluniekka. Eivät ole lakien kaaret ja pykälät otsaansa merkityt, kahleita ei kärsi enemmän kuin metsäin uroshirvi. Ruusuisetkin siteet hän kaihoisasti hymyten pois väistää.

Kumma hän on, kummempi kuin pitäjän kuulu Vihta-Paavokin. Ylpeänä hän kärsii ollakseen itselleen uskollinen

kuolemaan saakka.

Mitä tekee hän puistossa yksin, väkevähartiainen? Miksi ei liiku Uorolan vanhojen kupariruunujen loisteessa, saa huumaavaa ruusua naikkosilta napinläpeensä, ihastuta miehiä säteilevällä, riemukkaalla katseella tai istu soittajana vihreäselkäiseen nojatuoliin ja anna sävelten sytyttää kuulijain rintoihin pyhää, riemuisaa kaihoa?

Oi: Seelia, morsian, oli hänen rakastettunsa. Monasti on hän Seelian polttavia käsiä hyväillyt ja Seelian hivelevää, palavaa poskea sivellyt, ja nyt viettää Seelia Hullun-majurin kera häitä. Monta kertaa on Seelia raukeana hänen rintaansa nojautunut ja kuumat katseensa ovat sulaneet yhteen kuin tuli ja kulta, vaan Viuluniekka sanoo olevansa vapaa. Rajattomasti rakastaa kumma mies valkeaa naisotsaa ja janoovia huulia, mutta itseään hän enemmän rakastaa.

Kesäinenpä oli päivä, jolloin Viuluniekka näki ensikerran Seelian. Se sattui lähellä Loppilaa, Seelian isän köyhää talopahaista. Metsän hietakiukaat hehkuivat kuumina, ilma leyhyi auringonsauhuisilta taivaanrannoilta, aarnikuuset kiikuttivat heleämpunaisia käpyjään kuin palavia ihmissydämiä ja oluentiputtaja pilputteli auringonpaisteessa. Silloin lepäili Seelia metsäkummulla puoliunessa ja tirotteli auringon kiloon, kun Viuluniekka väsyneenä ja hetkien unohdusta etsien kulki pitkiä, yksinäisiä teitään. Ja Seelian kiharat olivat niin viettelevän runsaat ja tummat, silmiensä kimellys tiedottomamman avuton ja avoimempi kuin niiden monen monten naisten, joita hetken iloja etsivä Viuluniekka oli hyväillyt ja halannut, ja Viuluniekan sydän janosi uutta kuin pikarinkallistaja, jonka veri vaatii yhä kiihkeämpiä viinin iloja. Ja Seelian luo tulevan Viuluniekan samaa katse muuttui kirkkaaksi ja kiihkeäksi, väsynyt suu meni iloiseen

hymyyn. Hän oli Seeliasta kaunis, tuo pitkä, ruskeatukkainen, ylpeän iloinen vieras. Pian istuivat he kummulla syli sylissä, Viuluniekka otti esiin viulunsa ja soitti Seelia-lapsoselle, kunnes ilta usveni ja aurinko etsi vaarojen varjoja, sumut rusoissa punersivat.

Mutta viikkoa pitkinä aikoina senjälkeen ei Viuluniekka unohtanut käydä tuomarin talossa, Loppilassa, sillä Viuluniekka, ilojen perho, oli löytänyt koskemattoman kukkasen, josta voi sammumatonta janoaan hetkeksi viihdyttää ja unohtaa kaiken sen, mitä oli hukannut iloissakeijumis-kiihkossaan.

Seelian äiti, jota rahvas kutsui rouvassyöttingiksi, koska hän oli kova ja ahnas: hiipi aamuisin, väen vielä maatessa pirttiin ja siirsi kellon viisareita tunnin eteenpäin tehdäkseen väelleen pitkän työpäivän ja pelastaakseen itselleen silkkihameen hinnan rahoista, joita tuomari joi; Seelian äiti ei liioin välittänyt Viuluniekasta, sillä hän halusi tyttärelleen rikkaita ihailijoita saadakseen kerran yltäkylläisesti käydä kahisevissa silkkihameissa ja hymyillä hampaattomalla suullaan rahakkaan anoppina. Mutta Viuluniekkan kumarruksista ja imarruksista sentään piti rouvassyötinki, jonka talon köyhyyttä rahvas ilkkui. Milloin varisparvi raakkuen lensi, silloin ojennettiin käsiä ja huudettiin:

— Kas tuolla menevät Loppilan rengit!

Loppilan tuomari, hän vain joi ja joi ja piti Viuluniekasta, milloin sai tämän istumaan kerallaan norrikuppia tyhjentämässä. Ja Viuluniekka oli killosilmäiselle tuomarille varsin kohtelias, tyhjenteli norrikupit kernaasti ja kuunteli tuomaria, kun tämä koetteli kehua ränsistynyttä Loppilaa ja sen pörröisiä hevoskaakkeja. Ja vastalahjaksi soi tuomari Viuluniekkan hyväillä Seeliana mielinmäärin.

Oi miten köyhää ja surkeaa Seelialla oli kotonaan Loppilassa! Miten koko pitäjänkin nauroi Loppilan väkeä!

Viuluniekkan valtasi sääli. Seelia rakasti häntä. Oh, Viuluniekka, kemujen kuningas, sävelten ihailtu, naikkosten päiden pyörtäjä, hänpä tahtoi palkita tyttönsä rakkauden! Hän vei kainon Seelian pois Loppilasta kemuihin ja viulujen vinguntaan; käsikädessä he kauan kulkivat kuin kuningas ja kuningatar, ihmetyksen sohina kävi joukoissa: he olivat molemmat kauniit. Viuluniekka kohotti Seelian arvoon ja osti uutta ihailua itselleen, kun suojasi Seeliana, jonka ruskeiden silmäin kimellys oli avoimempi ja avuttomampi kuin muiden naisten.

Ja Seelian otsa kohosi ihaillun Viuluniekkan kanssa kulkiessa ylpeäksi ja silmät kimalsivat riemukkaan syvinä.

Näkipä sitten Seelian Uorolan majuri, Piru-majuri, kuten rahvas häntä myös tapaili kutsua. Hulluuspa vanhan tapasi, hän alkoi tarjoilla rahojaan ja näivettyntä sydäntään Loppilan neidelle. Ihastui ikihyväksi rouvassyötinki ja tuomari myös, kun vaimonsa vaati. Yhdessäpä he Seeliana ahdistelivat.

Silloin havaitsi Viuluniekka parhaaksi ajoissa peräytyä. Oliko hän koskaan toivonut Seeliasta muuta kuin lyhyen hetken iloa!

Kuiskasi Seelia hänelle: jätä kulkemisesi, jää Loppilaan. Rakastan sua niin!

Oh, hän, Viuluniekkako! Kuinka voisi hän hoitaa taloa ja vielä velkaantunutta ja köyhää! Hän, jota painaa kuin kirous. Kirous kulkemaan, vinguttamaan viulua muiden iloksi. Itse hapuilemaan määrätöntä synkeyttä kohti!

Hän, joka on sukunsa rikkaan talon viulua soittaen ja juoden menettänyt, hänestäkö olisi pysymään yhdessä paikoin, köyhässä Loppilassa!

Suru ja rakkauden tuska Viuluniekkan valtasi. Mutta olisiko tuskansa edes Seeliallekaan ilmoittanut Viuluniekka, hän, josta täytyi kaikkien ihailleen ja ihmetellen uskoa, ettei

hänellä suruja ollut olemassakaan, että hän tiesi vain rajattoman, äärettömän ilon viulussaan ja kemuissa päättömien teiden varrella!

Viuluniekka naurahti, tuskassa ilvehti, ei vastannut Seelian pyyntöön.

Kerran, kun hän tuli Loppilaan, painautui Seelialapsi hänen rintaansa, itki, sanoi kärsineensä paljon majurin vuoksi.

Viuluniekka naurahti toivotonta tuskaa. Eikö hän Seelias rakastanut! Oh, eipä hän voinut Seelias vaatia kerallaan kerjuun teille. Ja mitä Seelia juopporentulla! Parempi hänet reväistä heti sydämestään, itse kulkea yksin viuluineen, ainoine tukineen, turvineen, riemuineen! Ja ihanan hänen elämänsä täytyikin olla ainoan täysiuskottunsa, viulunsa keralla, koska se kerran oli muuttunut pelkäksi viululle elämiseksi ja kaikki oli hukattu viulun vuoksi. Ja ihanahan hänen elämänsä niin onkin, koska hänen se kerran siksi täytyy uskoa ja siksi uskoo ja hän on väkevä ja nuori vielä ja iloitsee.

Ensi kerran haastoi Viuluniekka Seelialle outoja, sekavia sanoja.

Hän piti Seelias käsistä, kyöneleet valuivat silmistään, sanat olivat tuskaa ja hehkovaa riemua.

— Seelia, enhän ole koskaan sinulta sitä kieltänyt: olen rakastanut monta naista, palavia, riemuitsevia naisia minä rakastan. Mutta vapaa täytyy minun olla kuin aalto, joka nousee ja laskee, katoaa vetten kuohuun. Minä olen Viuluniekka!

— Rakastan sua, sävelteni sielu, poveasi, ääntäsi, joka ennen yhdessä kulkiessamme helisten nauroi, otaasi, silmiesi sielua, surua, vapisen ja itken, mutta oi, että ymmärtäisit, mitä itsekään en ymmärrä, kun käsivarsieni jänteissä yhä väkevyys pakottaa, kevätkoski sydämessä kuohuu ja tiet ovat avarat!

— Mikä olisi määräni? Jumalakaan taivaassa tuskin sen tietee, vaan sepä on ihmisten määrä, minkä kukin ottaa, ja niitä on tuhat kertaa kymmenen tuhatta.

— Sepä on elämä, kun uskaltaa riemuita, vaikka pimeys on tuomiona yllä, edessä ulappa, takana taivas, rintaa ahdistaa turhaan menetetty, rikos kosta huutaa — sepä on elämä, kun toivotta itsensä toivoon pakottaa ja etsimänsä ottaa, vaikka vasta kuolon mailla saisi.

— Sepä on määrä: hairahtua, ei katua, kärsiä, ei valittaa, taipua, taittua, vaan ei hellittää, kammoonsa uskaltaa katsoa, sydämensä yhden verenpisaran vuoksi antaa — kaikki antaa tahtomatta mitään — sepä on elämää, kun jotunit taistelevat ukkossäällä.

— Sepä on elämä: antaa ja iloita!

— Miksi ihmiset toistensa vuoksi kahlehtivat itsensä suruun! Iloitkoot ihmiset taivaan lintuina: eivät ne työtä tee ja kehrää! Iloitkoot ihmiset paljon nuorina, sillä harmaahapsisena tarvitsee paljon muistoja ilosta.

— Ken olisi uskaltanut asettaa ne lait, jotka ihmisten vapautta kahlehtia voisivat! Jumalako pilvissä? Tottamar: vain Mooses oli se, joka kymmenen käskyä kivitauluihin kaivoi, vaan taivas kirjoittaa eläviin sydämiin tulisia käskyjä kymmenen tuhatta kertaa kymmenen tuhatta: kullekin ihmiselle oman käskynsä, ja onneton, ken ei sitä seuraa!

— Riko mitä tahansa, vaan älä itseäsi vastaan. Siten sammutat elämäsi liekin.

— Kaikki saatte anteeksi, vaan rikoksia itseänne vastaan: ette koskaan!

— En sano sinulle, Seelia, että minun uskojani seuraisit, vaan kukin etsiköön omat lakinsa. Yhden käsky on toiselle lainattuna köyhä ja polkeva.

— Itsellesi uskollinen kuolemaan saakka, Seelia, oi Seelia! Luokoon ihminen unelmia, korkeita, saavuttamattomia, ja niiden edestä uskaltakoon elää kuin ei

kuoloa olisi ja kuolla, kuin alkaisi elää. Antakoon avokäsin, ottakoon osansa, niin kukin on ylempänä toistaan.

— Seelia, enhän vaadi sinulta mitään enkä lupaa sinulle mitään: mutta että olen otsaasi hivellyt, siitä on minulle yksinäisten hetkien riemu.

— Miksi et uskalla olla vapaa ja kulkea omien uskojesi kuningattarena? Et ihmisiä pelkää, sillä vaikka he ovat niin paljon kuin ihmisiä, niin sitä olet sinäkin. Itseäsi pelkää? Vaan sitä et saa peljätä, sille tulee sinun olla ystävä uskollinen yli kaikkien riemujen ja kipujen. Jos itsesi jätät, niin elämä jättää sinut.

— Ole vapaa kuin kuutamon hattara, jota, valkeana säteilevää, ilma vie aavojen kautta tähdistä tähtiin. En mitään vaadi, vaan kaikkeni annan sinulle, kun rukoilen: ole uskollinen itsellesi kuolemaan saakka! Rakastat minua, syväsilmiä; ole uskollinen itsellesi, itsellesi, itsellesi!

— Etsi määräsi. Mun määräni ei liene sinussa, vaikka sua rakastan, rakastan!

— Mun määräni on olla ihmisten ilona, iloa antaa surua saaden, näyttää, miten voima paisuu ehtymättömänä käsivarsissa, miten rinnassa hetkien riemun koski käy ja silmistä säteilee kärsivällä ikuinen nuoruus; käydä yksin, palvella surussa, ilossa, myrskyssä ja hopeaa satavan auringon alla elämän surumielistä uljuutta. Vasta kun ihmiseltä on kaikki viety, hän kaikki voittaa. Tohtikoon kerran heittää kaikkensa kuin syviin vesiin, ja niistä kohoaa hänelle kolmilaita-kuutti täynnä säkenöiviä jalokiviä!

— Mun määräni on suruissa riemuita yli muiden kuin mahtavat, vyöryvät mainingit, kun iltatuuli hongissa hiljeten humisee ja luode punaisena palaa, aallot asettuvat yön viluiseen rauhaan!

— Ylös mahtavat mainingit purppurassa välkkyvin rinnoin, kun pienet aallot asettuvat lepoon!

— Ylös kumisevat mainingit, ylös rivissä ja ukkosäänin laulamaan, että taivas kuulee vielä kerran syväin vetten voiman, kun luode palaa, pienet aallot alenevat ja tulee viluinen yö!

Niin puhui oudosti Viuluniekka. Vaan Seelia, joka värisevänä oli nojautunut hänen rintaansa, jota mies vyötäreistä kietoi, jonka polttavia käsiä hyväili, Seelia hätkähti sanoja kuullessaan, sydämeensä tuli sekava pettymyksen tuska ja kylmyys, kyyneleensä lakkasivat valahtelemasta Viuluniekkan ranteille, hän kiskoutui irti syleilystä ja virkkoi niin, että Viuluniekkan sydämessä kipua tulena vihiasi:

— Ethän sinä minua ole koskaan rakastanutkaan!

Ja loukatun sydämensä häpeässä hän syöksyi Uorolan majurin pyyteiseen syliin.

Niin vieroitti Viuluniekka Seelian itsestään. Niin Viuluniekka sydämensä särki.

Viuluniekka istuu häiden remutessa Uorolan puistossa sammaltuneen keilaradan varjossa ja katse kyynelisenä tähtää kajastuksen punaan. Laineet solahtavat rantaan ja jälleen painuvat suuren Kolman helmaan. Ne humisevat isot salot kuin kaukainen urkujen soitto, aallot hämäryydessä laulavat rukouksia pyhälle katoomiselleen. Viuluniekkan silmistä kyyneleet vuotavat.

Sureeko hän! Oi, ei hän tahdo surra! Kaihonsa täytyy olla korkeampi surua, sen täytyy olla Viuluniekkan onni!

Miksi hän tänne tulikaan, rakastettunsa hääriemujen kerjääjäksi? Kerjääjäksikö? Eipä niin! Maailma nähköön, ettei heikkous vangitse Viuluniekkaa jäämään pois kylmästi katsomasta kuinka hänen sydäntänsä rinnasta riistetään!

Miksi ei kemujen kuninkaana käy pauhaavaan tanssisaliin sitten? Viuluniekka on kuitenkin heikko.

Suurten metsäin äänten, hukkuvain aaltojen, kemujen ja maantien köyhyiden lapsi on Viuluniekka. Elämänsä on kuin kohoova ja laskeva aalto, kaihonsa on oleva suurempi kuin suru.

Taukosivat hetkeksi klaverin ja viulujen sävelet kartanossa, selvemmin kuuluvat nauravain äänten humina ja väen hoilotus renkituvasta, koirain rähinä pihahäkistä ja väkevämmin solisevat Kolman syvät vedet.

Silloin hiljaa kulkee morsian puistoon. Valkea on pukunsa, mutta tummat ja kosteat ovat silmäkulmainsa varjot. Seelia, Viuluniekalle ylpeäksi tullut Seelia: niin ahdistavat ylpeys ja tuska.

Seelia kulkee puistossa, hänen päänsä on raskas ja silmäin varjot kyyneleistä kosteat. On tanssinut kuin kivikengissä, hymyillyt uhmaavin huulin. Nyt ei hymyile, povea ahdistaa.

Seelia tuijottaa kauas kelmeille ilmanrannoille, silmäkulmain varjot kiiltelevät kyyneleissä.

Oi, jos hän tietää, ettei Viuluniekkaa, korskeaa ja kylmää, voi rakastaa, niin miksi hän pettymyksensä vaivassa syöksyi juuri Hullun-majurin syliin? Eipä hän korskeaa Viuluniekkaa sure, vaan elämänsä menettämistä.

Viuluniekka säpsähtää, rintaansa painaa kuin kivinen käsi. Rinnassaan pakottaa, leimahtaa. Viuluniekka hän on sittenkin! Syleillä, suudella Seeliaa hän tahtoo, puristaa polttavia käsiä vielä kerran, vavahuttaa morsianpovea rintaansa vasten. Ah, ihanaa on syleillä toisen morsianta! Ken on herra Viuluniekalle, ken voi sanoa hänelle: tee tämä, tätä älä tee! Onnensa heittäen on hän vapauden itselleen saanut.

Viuluniekan sielussa välähtää kuin salama ja kaikki taas pimenee. Yhtäkkiä Seelian olkapäille, kaulaan hurjan miehen käsivarret kietoutuvat, vangittuna kyyhkysenä

Seelia vavahtaa, myrttiruunu putoaa päästä, poskelleen lehahtavat Viuluniekkan suortuvat; vimman väkevä on kylmäin huulten kosketus.

Silloin riuhtautuu Seelia irti voimakkaista käsivarsista, povensa pohjat nyyhkyttävät neuvotonta vihaa ja häpeää, sormensa, kätensä vapisevat, ääni on tukahutettu hetken, vaan katse kiehuu puiden varjosta halveksien, povi käy.

— Ja sittenkin tänne uskalsitte!

Viuluniekka korskeasti nakkaa päätään, naurahtaa ja tuuli tukassaan liikkuu.

— Uskalsin? Haha! Mitä tämän salamoivan taivaslaen alla tulisi miehen peljätä! Elo on kukistaa pelkonsa!

Seelia kivahtaa:

— Te halpa! Mitä teillä, kutsumattomalla, oli täällä tekemistä! ja Seelia kääntyy tuiskahtaa, lähtee tanssisaliin.

— Missä ne häät, joissa ei Viuluniekkaa tarvittaisi! Tuskan ylpeänä Viuluniekka seurasi morsianta sisään. Korkea oli otsansa, hymynsä keveä, naurunsa pettävän kirkas, kun hän astui viulu kainalossa myrttiä ja silkkiä kahisevaan saliin ja iloinen remahdus kävi salissa hänen sinne ilmestyessään.

Onnessaan kumartelias oli sulhanen, morsiamen isä piti silmät kiljallaan ja lasi kädessä puhetta korttihuoneessa ja kehui tytärtään sekä Uorolan hevosta, äiti pyöriskeli silkkihameessa ja nauroi kellastunein ikenin, mutta riemu pakahutti nuorten sydämiä, kun he tanssivat kiiltävällä lattialla iloisen Viuluniekkan soittaessa ja kultapuitteisten seinäkuvain vilahtaessa ohi.

Sydäntä hypittävän surumielistä säveltä soi viulu; oli kuin kielet olisivat olleet kiinnitetyt itse soittajan vavahtelevaan rintaan, ei viulun punaiseen kanteen.

— Ihan se soi kuin mitkä urut! sanoi nauraen ja ilon vettä silmistään pyyhkien rouvassyötinki.